

הלכות סוכה

סימן כט

אם עשיית סוכה היא מצוה

[58/10/2020]

ב"ה, יום ה' נח, תשל"ו.

הוד כבוד מרן הגה"ק מליובאוויטש שליט"א.

בשיחת-קודש, במוצאי יו"ט של חג הסוכות, דהשתא, שמעתי מה שכבר מרן שליט"א פלפל בחכמה בדבר השאלה אם עשיית הסוכה היא מצוה בפ"ע. ובתוך דבריו הזכיר ד' הירושלמי (מובא ברא"ש ובמהרש"א, סוכה, מ"ו) שמבואר שם שאם עשאה לעצמו מברך לעשות סוכה, ומענין לענין דן כ"ק במצות לולב ואמר, שלא מצינו ברכה אם איש חותך אתרוג ומברך: להכין אתרוג. לפענ"ד כל השאלה היא על העשייה של המצוה ולא על הכנה של המצוה, דאטו מי שיחטוב עצים יהא מברך, אם החטיבה לצורך עצי סוכה? והכוונה לעשות סוכה, בעת שעושה סוכה שראוי למצות סוכה דהיינו שמסכך אותה, ואין החטיבה ^{לצורך החכמה} עשיית הסוכה, אף שאי אפשר לעשותה בלי חטיבה, אבל אין החטיבה חלק ממצות סוכה, ומפורש במכות ה. כיון דאם מצא חטוב אינו חוטב, חטיבה לאו מצוה, וברש"י שם: אין החטיבה מצוה אלא עשיית הסוכה. והכ"נ צ"ל במצות לולב, ואף אם נימא דעשיית לולב, כמו עשיית סוכה הוי מצוה אבל לא החתיכה של האתרוג אלא עשיית הלולב, והכוונה על האגודת הלולב, דאין עשייה אחרת בלולב אלא האיגוד, דבסוכה יש מעשה של עשיית הסוכה אבל אתרוג א"א לעשות, אלא אפשר לעשות המעשה דהיינו האיגוד, שעייז אפשר לקיים בו המצוה, וחתיכת האתרוג הוי כמו חטיבה בסוכה. — וזה מש"כ הרמב"ם, פי"א ה"ח מברכות: כיצד העושה סוכה או לולב או שופר או ציצית או תפילין או צונו מברך בשעת עשייה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות סוכה או לולב או לכתוב תפילין כו', וההור"א ה' שצריך לברך היינו, לעשות סוכה כמו לעשות לולב, לעשות הסוכה בעצמה ולאגד הלולב שיהיו ראויין להמצוה. — אולם קשה לי קצת משופר, דהרי הרמב"ם שם כתב ג"כ או שופר, ולכאורה יש לומר דהכוונה היא על חתיכת הקרן מן הבהמה, ובאמת יש לדקדק קצת, דבריש דבריו נקט הרמב"ם או שופר, אולם אח"כ כשכותב נוסח הברכות, כותב: לעשות

סוכה או לולב או לכתוב תפילין ושבק שופר, ולכאורה צ"ע מדוע לא נזכר נוסח הברכה של תיקון השופר. אולם באמת לא נזכר גם ציצית שכ' בין השאר בריש דבריו — ובשופר אפשר דיש מלאכה אחרת מלבד חיתוכו כדי לתקנו להיות ראוי לשופר והוי בכלל לעשות, דכל דבר שיש בו תיקון טרם שראוי לברכה מתאימה הברכה: לעשות.

וביסוד הדבר אם בלולב ג"כ יש מצוה בעשייתו — ראיתי באבני נזר או"ח, סי' תנ"ט, שהביא דברי הזה"ק דעשיית הסוכה וכן הלולב היא מצוה, ובספרי "שלמי שמחה" ח"א, דנתי אם הא דאמרי' בסוכה ט. דש"ש חל על הסוכה, אם גם על לולב חל הש"ש, דחלות ש"ש בסוכה ילפי' מקרא מיוחד: חג הסוכות תעשה לך, אבל לולב מגלן? — והבאתי שם כמה ראיות, דגם על לולב חל הדין דשם שמים, ולא ידעתי מתי חל השם שמים, דברשב"א, ביצה דף ל', מבואר דעל סוכת גנב"ך, אין שום החלות דשם שמים [ואפילו הכי יוצא בה, דאין ש"ש כנראה, תנאי בקיום המצוה, דגם בסוכה בלי ש"ש יוצאין], ולדעתו אין חלות דש"ש בלי עשייה ע"י ישראל בר חיוב, א"כ יש להסתפק מתי חל הש"ש, דאם אמרי' דהש"ש חל ע"י אכילה ושיבה, אז הש"ש חל ביו"ט שמקיים מצות סוכה, אבל מעשה העשי' צריך להיות קודם יו"ט, וקשה לומר דעוד בימי חול חל הש"ש, ואם יתכן לומר שאם אחד עושה לפני סוכות כמה ימים ושבעות שנימא דהסוכה כבר מקודשת בש"ש, ותהא נפ"מ לכמה דברים אם קדושת ש"ש כבר חלה עליה עוד קודם יו"ט, וזה לא מסתבר, ועכצ"ל דגם לדעת הרשב"א דסובר דעשייה היא המקדשת את הסוכה אבל העשייה לבדה אינה מספקת וצריך גם אכילה ושיבה, ושוב שפיר דהש"ש חל ביו"ט שאז אפשר לקיים המצוה דסוכה, ועי' רש"י סוכה, ל"ו, הדס של מצוה אסור להריח בו, וכ' רש"י דילפי' מסוכה דחל ש"ש על עצי סוכה, וכן ראיתי במאירי שכ"כ דגם בלולב חל ש"ש.

וראיתי באבני נזר שם שכתב טעם הדבר דעשיית הסוכה הוי מצוה משום דעל ידי העשייה הסוכה מתקדשת ושוב אם הסוכה מתקדשת על ידי עשייה אז עשייה הוי מצוה, דהא עשייה זו

רק הכשר למצוה, שוב לא שייך לומר סברת האבני
 נזר. וכתבתי רק להעיר.
 בהדרת הכבוד
 שמחה ברא"ש ז"ל

מביאה לידי קדושה, ודבר שמביא לידי קדושה
 בוודאי הוי מצוה. — הנה כ"ז ניחא אם נימא דעשייה
 היא המקדשת, אולם אם נימא דאכילה וישיבה בסוכה
 הם המקדשים אותה ומביאין את הש"ש ועשייה הוי

סימן ל

מכתב תורה מאת כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א

בענין עשיית סוכה אי הוי מצוה

ואין עשי' בלולב אלא חתיכתו מאילנו, שהרי לולב
 א"צ אגד (ראה סוכה יא. ב).

הזכרתי חתיכת אתרוג — לעורר שצ"ע — להקט"ד
 לברך על עשיית לולב, באם חתך אתרוג
 ושאר המינים קיבל מחברו, הרי לכאורה אא"פ שיברך
 כ"א לעשות אתרוג (ותלוי בהסברת "ונקרא על שמו").

ג) יתרה מהנ"ל ברמב"ם (שם ה"ט) — מסוכה מו,
 א — דשהיינו מברך בעת העשי' דלולב.
 וראה שו"ע אדה"ז שם.

ד) מאימתי חל ש"ש על הסוכה ולולב כו' — כיון
 דילפינן מחגיגה (סוכה ט, א) לכאורה
 ה' מסתבר לומר שדינם בזה כמו בקדשים*, אבל
 מפורש שזהו (רק) כל שבעה (סוכה ט, א). וי"ל
 דמילתא דפסיקא לי' קתני, ולהעיר מהצ"צ בס' אור
 התורה (לסוכות ע' א'תשה) שהביא מא"ר סתרל"ח
 ופמ"ג סתרל"ח א"א סק"ג — דה"ל קדושת הגוף ולא
 רק איסור להשתמש בהן כבציצית, והאריך שם.
 ועפ"ז יש חילוק בין ז' הימים ויום השמיני — אף
 שברמב"ם סוף הל' סוכה כוללם יחד, ואכ"מ.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

דרך אגב — התקו"ז (ת"ע קלא, ב) שהובא בשו"ת
 אבנ"ז שציין כת"ר: וכל פקודין דעשי' כגון סוכה
 ולולב תליין בידין — יל"פ (עכ"פ בדוחק קצת)
 שבנוגע לעשי' דלולב הכוונה ללקיחתו "בידין".

(*) (ועפ"ז יומתק מה שמד"ס עכ"פ גם עצי הדפנות
 בכלל ואף דכל סוכה הכתוב סכך משמע דדופן לא איקרי סוכה
 (רש"י סוכה יב, א) — ע"ד שפשטה קדושה בכולה, וכל
 אדה"ז (ר"ס תרל"ח) חל עליהם קדושת הסוכה).

ב"ה, ט' מ"ח תשל"ו.

הרה"ג הו"ח א"א נוי"מ רב פעלים צנמ"ס וכו'
 הרר"ש שי'.

שלום וברכה!

מכ' כת"ר מיום ה' פ' נח נתקבל, ות"ח על
 ההערות הארות.

ואמהר מפני הכבוד לבוא עכ"פ בקצרה, ובפרט
 שבודאי לדכוותי א"צ באריכות וכו'.

א) לההערה והחילוק שעשיית הסוכה היא (חלק
 מה)מצוה (ובפרט — להירוש' שמברכים
 לעשות סוכה), משא"כ חתיכת אתרוג מאילנו — שאינה
 רק הכנה.

הרי בזה גופא הייתה כל השקו"ט: מהי וההסברה
 (ולא לומר דגוה"כ היא) והגדר שיש הכנה
 קרובה לקיום המצוה ושאי אפשר בלעדה ובכ"ז אינה
 נחשבת ל(חלק מה)מצוה (כבאתרוג) ויש כהנ"ל
 ונעשית (חלק מה)מצוה (כבסוכה) וקצירת העומר
 ועוד.

ודובר בהרחבה יותר, שיש כו"כ דרגות בהנ"ל
 מתחיל מדעת הירוש' בעשיית סוכה שהיא
 מצוה בפ"ע (ועד"ז י"ל שהוא ענין עבודה שאינה תמה
 — יומא כד, א), דעת הבבלי שזהו חלק מהמצוה (אדמו"ר
 הזקן בשו"ע שלו ר"ס תרמ"א), מכשירי מצוה
 שכורתין בשבת עצים לעשות פחמין לעשות ברזל
 שממנו יעשו איזמל למילה (שבת קל, א) וכו', ועד
 להכנה שאינה נכנסת בגדר המצוה כלל (וע"ד —
 שמחובר אינו בגדר דהכשר וכו'), ופשיטא שאין קס"ד
 לברך עלי'.

ב) הרמב"ם הל' ברכות (פי"א ה"ח) נקט בחדא
 מחתא עשיית סוכה ועשיית לולב —

סימן לא

אם עשיית סוכה היא מצוה ואגד בלולב

אתחיל/2020/10/18

עליו, דלא יתכן לומר דהקוצץ לולב לצורך מצות לולב דיהא צריך לברך, דלולב בלי ד' מינים, הוא עץ בעלמא, וגם למ"ד דלולב א"צ אגוד אבל צריך שיהא כל הד' מינים לפניו, אף שהדין שאם נטלם אחד אחד יצא, אבל צריך שיהיו כולם לפניו, כמבואר ברמ"א, סי' תרנ"א, אות י"ב. — אך כמש"כ צ"ע קצת משופר, מתי הוי עשי' דיהא חייב לברך, ודוחק לומר בשעת תיקונו, דלא כל שופר צריך תיקון, וגם השאלה תהי' איזה תיקון? ובטח כל שופר שנתלש כשר.

ב.

וכיון שכ"ק שליט"א עוסק במס"ג למען חינוכו של הדור הצעיר, אמרתי לציין מה שנתעוררתי באלה הימים אם יש חיוב לחנך לבנים במצות שאין בה אלא הידור מצוה, דאפשר דרק חובת החינוך היא בעיקר המצוה אבל לא בהידור המצוה, ולמשל המצוה דאגוד בלולב הוא פשוט דין בהידור המצוה ולא המצוה גופא, ויש לכן להסתפק אי שייך חובת חינוך בהידור של מצוה. והידור הלא מצינו בהרבה והרבה מצות, ועיקר בנר חנוכה דין מהדרין ומהדרין מן המהדרין. — ובאמת יש לומר דדין מהדרין בחנוכה אין זה דין בהידור משום דעיקר הנס הי' ע"י שהיו מהדרין, כמו שנודע באחרונים, דיסוד דין מהדרין בחנוכה נובע מה שהכ"ג הי' מהדר אחר שמן זית כתית לחביתין, אף שכל השמנים כשרים, וכתית הוא רק למנורה, כמבואר במנחות, כתית למאור ולא כתית למנחות — וכיון שהם חייבין מתורת חינוך שוב הם חייבין בהידור שע"י נעשה הנס. אולם ביסוד הדין יש לחקור אי שייך חינוך במצוה אף בהידור שבה. — ומצאתי שבמשנה ברורה, בביאור הלכה, סי' תרע"ה, הביא ד' המאירי דדין מהדרין ליכא בקטנים, יעו"ש. ויש להאריך בזה הרבה. — כתבתי בקיצור אף שיש הרבה להאריך בכמה ענינים.

בחג האורים נזכה לאור התורה לעסוק בה תמיד, כאוות נפשי המשתוקקת

שמחה ברא"ש ז"ל

ב"ה, כ"ב מרחשון, תשל"ו.

לכבוד קדושת האדמו"ר מרן מליובאוויטש שליט"א.

יקרת מכתבו מיום ט' מ"ח לנכון קיבלתי ועיינתי בדבריו הקדושים אולם לענ"ד הקלושה, א"א לומר כלל דלהקס"ד דצריך לברך על עשיית לולב, כלשון הרמב"ם ז"ל, דהכוונה תהא על חתיכת האתרוג [ולפי דברי קדשו אפ"ל דהכוונה לקציצת לולב, דהיינו הך] — משום דאין חתיכת אתרוג או קציצת לולב יותר חשובות מחטיבת עצים לסוכה דלא הוי שום מצוה — אף אם אמרי' דעשיית סוכה היא מצוה, כמבואר במכות ח. מה יער רשות וכו', דמאי גפ"מ בין מעשה הכשר של חתיכה לחטיבה, ולכן אמרתי דהכוונה, לפי ההו"א, דמברכין על עשיית לולב, היינו על אגודתו, דאם אגוד וראוי למצות לולב, יהא מברך. וגם בעשיית סוכה אם נימא דמברכין על עשייתה, כדעת ^{החכם}החכם שלי, מ"מ ברור הדבר דאין מברך בשעת העמדת הדפנות אלא בשעת שנעשית סוכה, בשעה שחלה עליה חלות דסוכה, דהיינו בשעה שהיא נחשבת לפי דיני התורה לסוכה, כלומר שהיא ראוי' לשם מצות סוכה, והכ"ג לולב, לפי ההו"א, הוא מברך בשעת אגודתו, בשעה שראוי הוא לקיים בו מצות לולב. — אולם כ"ק בדברי קדשו העיר, דהרי קי"ל בסוכה יא, דלולב א"צ אגוד. אולם, הא אף שקי"ל דלולב א"צ אגוד, אפ"ה הא אמרי' התם, לולב מצוה לאגודו משום שנא' זה אלי ואנוהו, התנאה לפניו במצות, ולפי"ז שפיר יתכן לומר דעושה לולב מברך היינו בשעת אגודתו. ויותר שמעתי בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל, שאמר, שאף בכל מקום זה אלי ואנוהו הוא רק דין הידור צדדי אבל אינו חלק מגוף החפצא דמצוה, אבל בלולב האיגוד הוא חלק מקיום המצוה, ולא ידעתי מקורו, אבל לפי דברינו מאד נכון, דלפיכך יש לומר דמברך על עשיית הלולב. — ונראה עוד, דאף דאמרי' דלולב א"צ אגוד והו' רק לענין קיום המצוה, דאפשר לקיים מצוות לולב בלי אגוד, אבל אם אמרי' דעושה לולב מברך, כדעת הירושלמי מובאת במכ' שם, עכצ"ל דהיינו בשעת אגוד דאז חפצא דלולב

סימן לב

בענין עושה סוכה, לולב ושופר ואגד בלולב אי מברך?

ב"ה, ימי חנוכה, ה'תשל"ו

הרה"ג הו"ח אי"א גו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
צנמ"ס כו' הרר"ש שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ' — בהמשך לשקו"ט בגדר
קציצת אתרוג * ולולב מאילנו ע"מ לקיים
בו מצות ד"מ, דלכאורה דומה הוא לעשיית סוכה.וכדמשמע גם מהרמב"ם הל' ברכות (פי"א ה"ח)
דמשווה אותם, וז"ל: כל מצוה כו' כיצד
העושה סוכה או לולב או שופר כו' אינו מברך בשעת
עשי' אקב"ו לעשות סוכה או לולב כו', ולהירוש'
דמברכין לעשות סוכה הרי מסיים שם (ברכות פ"ט
ה"ג) בנוגע ללולב: אקב"ו לעשות לולב, ומה נלמד
גם להבבלי — דמצוה עושה בעשייתה, אלא שברכת
המצוה זמנה בגמר כל מצוה (ראה רמב"ם שם. שו"ע
אדה"ז האו"ח סתרמ"א), וברמב"ם שם (ה"ט) דשהחינו
מברך בעשיית הסוכה והלולב (ודלא כטורשו"ע).ואף דבסוכה ישנו ציווי: חה"ס תעשה לך (וכמה
הלכות ילפינן מיני'), הרי בכהנ"ל משווי לולב
לסוכה. (ואפילו אם ימצא מ"ד דיחלק ביניהם מפני*) ספקי במכתבי הקודם היש לברך: על נטילת אתרוג
(כשלוקח זא"ז) — ולהנ"ל: על עשיית אתרוג — מצאתי
לאח"ז דמברך, בנו"כ השו"ע סו"ס תרנ"א. — ולהעיר מהשקו"ט
בברכת הגותן ליעף כח, ויש לחלק.הציווי בסוכה תעשה לך — טעמא בעי מאי שנא
לולב (שהרי אי"ז גזה"כ), וע"מ ללמוד מזה למק"א).ולאהערות: א) דלאחר הקציצה ה"ה עץ בעלמא
ואיך יברך — כמדומה ציינתי במכ'
הקודם לשבת (קל, א) דכריתת עצים לעשות פחמין
לעשות ברזל לעשות איזמל למילה — ה"ז מכשירי
מילה, ושם (קלא, א) לולב וכל מכשיריו ופרש"י כגון
לקוצצו מן המחובר (וראה פרש"י סוכה מג, א).ב) הדין דאף דלולב א"צ אגד בכ"ז צ"ל שאר
המינים לפניו בעת נטילתו (שו"ע סתרנ"א
סי"ב) — אינו משנה בנדו"ד, דאת"ל שזהו נה"ח
(ולאפשי מחלוקת על הרמב"ן (הובא בב"י שם)!) —
הרי גם בקציצתו יהי' דין זה.ג) דרך אגב: להשמועה בשם כו' דאף דלולב א"צ
אגד — האנהו שע"י אגד לולב (סוכה
לג, א) ה"ז חלק מהמצוה — בכיר"ב ע"י שינוי תיבה
אחת במסירת שמועה מא' לב', אפ"ל שינוי תוכני,
ואם אמתית כללות השמועה, לפענ"ד צ"ל הרי"ז
חלק מנטילת הלולב (ולא חלק מהלולב — דאז הקושיא
לקנוי' בשינוי מעשה (סוכה כט, ב) — בעינה
עומדת).ד) הצ"ל חינוך גם להידור מצוה? — האריך
בזה הרדד"ב שי' זולטי בקובץ נועם ס"ה,
ואינו עתה תח"י.בכבוד ובבקשת סליחה על הכתיבה בקיצור מפני
הטרדות ובברכה

מ. שניאורסאהן

לעילוי נשמת
הגאון האדיר איש האשכולות
הרב שמחה עלבערג זצ"ל
נפטר ז' חשוון תשנ"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

סימן לג

בענין חתיכת לולב ודיחוי במצות סוכה

הלולב. ואין להאריך בדברים, בפרט שלהלכה לא קי"ל כן, אלא שאין מברכין על עשיית המצוה אם אין היא גמר חיובה, כמש"כ הר"מ.

ב.

שאלני במכתב הגר"ל גורוויץ שליט"א ראש ישיבת גייטסהד, אם בסוכה שייך לומר הדין דדחוי, דבגמרא, סוכה ל"ג, בהדס שנקטם ראשו ועלתה בו תמרה, אם אמרי' דיחוי, והיא בעיא דלא איפשטא עיי"ש, וכתב הרא"ש סוף מו"ק, דכל דבר שאינו בידו אמרי' דחוי, א"כ ביורד גשם נדחה הסוכה, שוב לא תהא כשרה אח"כ דאמרי' דחוי אצל מצות סוכה. — ולענ"ד נראה ברור דמטעם ירידת גשם, אין שייך לומר דחוי, וטעם הדבר נראה, דהרי כל דחוי אמרי' אם נדחה החיוב, כמו מביא קרבן והמיר את דתו או נשתטה, בזבחים י"ב, וברמב"ם, אבל ביורד גשם, הרי ממ"נ בלילה הראשון, הרי בכלל לא נדחה החיוב, דהרי מבואר ברמ"א, ובט"ז שם, סי' תרכ"ט, דבלילה ראשון יש חיוב מצוה גם בעת ירידת גשמים, וחייב הוא לאכול בסוכה, אלא דכל השאלה הוא בשאר ימי החג, דאז הוא פטור מסוכה בשעת גשם, אבל אז אין שום חיוב מצוה אלא קיום מצוה, ובפרט לדעת המנ"ח דבשאר ימי החג אין מצוה כלל, והיכא שאין חיוב מצוה ויש רק קיום מצוה והחיוב לא נדחה שוב לא אמרי' דחוי גם במקום שיש רק קיום מצוה ולא חיוב, וז"ל, ועי' רש"י סנהדרין מז: לענין אבלות דלא אמרי' דחוי משום דאבילות דרבים נוהגת ושוב לא אמרי' דחוי גם באבילות דדברים שבצנעא.

ובעיקר הערה, דנימא דחוי ביורד גשם, נראה דלא הוי שום דחוי, דאין הסוכה נדחה, דהסוכה היא כשירה כהלכתה אלא דהגברא נפטר בשעת ירידת הגשם, ושאיני מהדס בנקטם ראשו ועלתה בו תמרה דאמרי' דחוי, כמבואר בסוכה ל"ג, דהתם הוא בעצם החפצא דמצוה, דהיינו בהדס, אבל בשעת גשם הסוכה לא נפסלה כלל אלא שהחיוב נפקע מהאדם, וז"ל, — ובצל"ח ריש סוכה, העיר כע"ז זה בסוכה שגבוהה למעלה מכ' ואח"כ נתמעטה דנימא דחוי. — ולפי דברינו אם נתמעטה בחוה"מ, כמש"כ הצ"ח, שוב יש לעי' בזה טובא אם אמרי' דחוי מכמה טעמים דנראה

ב"ה, יום ב' וירא, תשל"ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרן מליובאוויטש שליט"א.

אחדשה"ט בכבוד הראוי! יקרת מכתב קדשו הגיעני.

מש"כ כ"ק שאין עשייה בלולב אלא חתיכתו, שהרי לולב א"צ אגד, ובזה נדחה מש"כ לומר דהכוונה לעשות, היינו בשעת האגד, ולכאורה יש לומר, דקיום המצוה דלולב ועשיית המצוה דלולב, הם שני דברים שונים ומיוחדים, דאיהכ"נ לגבי הקיום המצוה לא צריך אגד, דקי"ל, בסוכה לג, דלולב א"צ אגד, אבל כ"ז מה שנוגע לעצם קיום המצוה, דאז א"צ לאגוד ג' מינים ביחד אבל לענין ברכת עשי', אפשר דהכוונה של העשי' הוא בעת שאוגדם יחד, דקשה לומר דבשעת חתיכת הלולב יהא מברך ולמה נימא דחתיכת הלולב, דהיינו לקיטתו יהא בכלל עשיית המצוה יותר מחטיבת עצים לצורך סוכה שאינה מצוה, (כמבואר במכות ח), ומדוע חטיבת עצים נקראת הכשר וחתיכת לולב לא והוא חלק מעשיית המצוה, אולם נראה החילוק פשוט, העצים אחר חטיבתם אינם עוד נעשים ראויים לברכה ביו"ט שהרי אינם עוד סוכה, אבל סוכה לאחר עשייתה, ראוי' היא לסוכה ביו"ט, וכן י"ל לפי ד' כ"ק, באתרוג שלאחר חתיכתו ראוי הוא למצות אתרוג ביו"ט, ולכן אפשר דמברכין על חתיכתו, דהיינו לקיטתו, כמו לקיטת אתרוג לענין מעשר, כבר"ה ל"ה, ועי' סוכה יג: לקיטתן היינו עשייתן, ושם קאי לענין עשי' שלא הוי תעשה ולא מן העשוי, אבל עכ"פ מבואר, דיתכן לומר דלקיטה הוי עשייה.

ומש"כ כ"ק שליט"א להסתפק ולעורר להקס"ד דמברכין על עשיית הלולב, מהו הדין אם קיבל מחבירו ג' מינים והוא חתך האתרוג, אם מברך הוא על חתיכתו. — ולכאורה שאלה זו תיתכן ג"כ לשאול אם קיבל מחבירו כל הג' מינים מלבד ההדס, אם מברך על לקיטת ההדס? ומדוע דווקא אתרוג? ומד' הר"מ שכ' לעשות לולב, אין להוכיח כלום, דנקט דווקא לולב, דהרי כל ברכת המצוה — הקיום דמצוה היא על נטילת לולב, ולא עדיפא עשייתה דלא מברכין אלא על עיקר המצוה שמתבטא בברכת העשי' על

דלא הוי סוכה, והוי כמו דחוי מעיקרא, דלא אמרינן דחוי. — וקצרת. בכל הכבוד הראוי, המשתחויה מול הדרת גאווה שמחה ברא"ש ז"ל

דסוכה למעלה מכ' אין זה סוכה פסולה דנימא דחוי אלא שאין זה בכלל סוכה, דהרי דעת הר"ת בתוס', סוכה ט: דסכך למעלה מכ' לא הוי סכך פסול משום

סימן לד

עשיית סוכה אי הוי מצוה

18/10/2020nnn

א

דעת רש"י במכות ח' ע"א, ד"ה השתא נמי, דעשיית הסוכה היא גופה מצוה, ובשאלתות קס"ט, דמחייבין דבית ישראל למעבד מטללתא ומיתב בה שבעה יומי, וביאר העמק שאלה דדעת רבינו, דאע"ג דעיקר מצות סוכה היא הישיבה, והעשיה אינה אלא ההכנה, מכ"מ אינה דומה מצות סוכה לאגודת לולב ותקון שופר שלא נזכרה בה שום הכנה אלא גוף המצוה, אבל הכנה דסוכה כתובה בתורה דכתיב תעשה לך ושפיר הכנה גופה דהיינו העשייה מצוה, וכן מביא שם פ"י רש"י במצות דעשיית סוכה מיחשב מצוה דאפילו מצא סוכה עשוי, מצוה שיעשה בעצמו הסוכה, ויש לעי' קצת, דאם מטעם הכנה נגעי ב"י וכל המצות דעשיית סוכה היא משום הכנה, דהכנת סוכה הוי מצוה משום שנזכרה בתורה א"כ מנין לנו לחלק בין הכנה להכנה, ומדוע מבואר שם במכות דאין חטיבת עצים לשם סוכה מצוה ורק העשי' היא מצוה, הלא גם החטיבה היא חלק מהכנה וכל שהיא הכנה לסוכה נימא דהוי מצוה, דהרי החטיבה בכלל עשי', דא"א לעשות סוכה בלי חטיבת עצים, ואם המצוה היא משום ההכנה א"כ גם החטיבה תהי' מצוה, ובירושלמי ברכות פ"ט, ה"ג, מבואר העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות סוכה, ועי' סוכה מ"ו ע"א ובתוס' ד"ה העושה, ומשמע דעשיית הסוכה היא חלק ממצות סוכה, וכן מוכיח האב"ג מלשון המשנה שבועות (כ"ט.) נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה.

והנה נראה לומר בטעם הדבר דלמה עשיית הסוכה היא מצוה כמפורש ברש"י מכות ולא מצינו דעשיית השופר או אגודת הלולב תהא מצוה, דהנה בסוכה ט, ע"א ר' יהודה אומר כשם שחל ש"ש על

התגיגה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג שבעת ימים לה', מה חג לה' אף סוכה לה', ומהיקש זה ילפי' דעצי סוכה אסורין כל שבעה עיי"ש ובביצה ל' ע"ב, והנה בדין שם שמים שחל על הסוכה שמעתי ממור"ד הגאון מוהר"מ ז"ל זעמבא להסתפק מתי חל הש"ש בעת העשיית הסוכה או בעת שאוכל ויושב בה או דלא סגי גם באכילה וישיבה לחוד וצריך מלבד האכילה וישיבה גם עשי', ובלי העשי' א"א להסוכה להתקדש בקדושת ש"ש, והביא רא' מד' הרשב"א ביצה ל' ע"ב, דהנה ברשב"א שם כתב: ועוד קשיא לי הא דקיי"ל דסוכת גנב"ך כשירה למה חלה עליה קדושה כל שבעה כו' מפני שנכנס זה שם ואכל פעם אחת או ישן תחול עליה קדושת כל ז' והיא לא נעשית לשם קדושת סוכה כו' עיש"ה הצריך לענינינו, הנה מבואר ברשב"א דבלי עשייה אין הסוכה מתקדשת, דאם נימא דבאכילה וישיבה לבדה מתקדשת א"כ מה קשיא לי' מסוכת גנב"ך האידך חל הש"ש, הא שפיר יתול הש"ש בעת שאוכל ויושב בה אח"כ, וע"כ דסובר הרשב"א דבלי עשיית הסוכה א"א להסוכה להתקדש אף שאוכל ויושב בה אח"כ, ואף אם נימא דעשייה לבדה אינה מקדשת וצריך שיאכל בה אח"כ, אבל עכ"פ זה מתבאר מדבריו דעשיית הסוכה היא תנאי בהקידוש של ש"ש, וכ"כ בספרי "שלמי שמחה" ח"א, סי' מ"א, דמוכח מדברי הרשב"א שכתב בסוף דבריו דסוכת גנב"ך היא כסוכה דעלמא ואין ש"ש חל עליה ואפ"ה סוכה כשירה היא משום דש"ש אינו תנאי בקיום המצוה, וגם סוכה בלי חלות דש"ש כשרה ומקיימין בה מצות סוכה, ולפי"ז אם נימא דעשיית הסוכה מביאה לידי קידוש של ש"ש ועשיית הסוכה היא תנאי בחלות הש"ש על הסוכה לכן שפיר אמרי' דעשיית הסוכה היא מצוה משום דעשייתה מביאה לידי קדושה, דש"ש חל

משום דעשייתה מביאה קדושת ש"ש, א"כ גם עשיית לולב היא מצוה משום דגורמת דיחול עליו הש"ש. ושפיר כתב הוזהר דעשיית הלולב היא מצוה משום דגם על לולב חל ש"ש. ולפי"ז ימצא דבר חדש דבכל ד' מינים עשייתן דהיינו תיקונן היא מצוה משום דבכל ד' מינים חל ש"ש.

אולם אפי' אם נימא דש"ש חל על כל ד' מינים כמש"כ המאירי, ועי' רשב"א שם, אבל אפשר לומר דהש"ש על הד' מינים חל לא בשעת עשייתן אלא בשעת שמקיים בהם המצוה דלולב, ורק בסוכה מבואר ברשב"א דעשייתה יחד עם אכילה ושיבה גורמת להש"ש שיחול, אבל הש"ש דד' מינים אפשר לומר דחל בעת קיום המצוה. ואולי אין לחלק דיש לומר דכמו עשיית סוכה מביאה החלות הש"ש הכ"נ בד' מינים עשייתן גורמת לש"ש שיחול, דהרי כל הדין דש"ש חל על ד' מינים ילפי' מסוכה כמש"כ רש"י שם א"כ שפיר למדין מסוכה, דכמו עשייתה מביאה הש"ש, הכ"נ עשיית הד' מינים מביאה הש"ש.

אולם בעיקר הדבר לאמור דמשו"ה עשיית סוכה הוי מצוה משום דעשייתה מביאה החלות דש"ש לא יתכן, דיש לומר דאם אמרינן דעשיית הסוכה הוי מצוה אז שפיר י"ל כס' הרשב"א דעשיית הסוכה גורמת להחלות דש"ש כיון דהעשי' היא מצוה מביאה היא לידי חלות דש"ש, אבל א"א לומר להיפוך דמשו"ה עשי' הוי מצוה משום דעל ידי זה חל הש"ש דאם נימא דאין היא מצוה או אין הש"ש חל ע"י העשי', הש"ש היא תוצאה מעשית הסוכה דהיא מצוה אבל אין לומר דעשיית סוכה מצוה כתוצאה מחלות דש"ש וזה ברור.

עליה רק אם עשייה היתה ע"י ישראל ולא ע"י גנבך כד' הרשב"א. וזהו יתכן דעת רש"י שכ' דעשיית הסוכה היא מצוה משום דסובר דעשייה היא הגומרת דש"ש יחול עליה ואם פעולה מביאה לידי חלות של ש"ש בודאי היא מצוה ולכן עשיית סוכה הוי מצוה. וניחא דרך העשייה היא מצוה ולא חטיבת עצים, דאין החטיבה מביאה לידי חלות דש"ש אלא העשייה.

ובנותי בספרים וראיתי שכוונתי במקצת להגאון בעל חלקת יואב שנגע בזה בתשו' אב"נ או"ח סי' תנ"ט. ועי' באב"נ שם שמוכיח דעשיית סוכה הוי מצוה ומסתמך על ד' תקוני הוזהר תיקון שבעין קל"א, שכ' דעשיית סוכה ולולב הוי מצוה. והנה עשיית סוכה הוי מצוה שפיר י"ל כמ"ש משום דעשייה גורמת לחלות של ש"ש ובלי עשייה אין הש"ש חל גם באוכל ויושב בה אח"כ, וכ"ז יתכן בסוכה אבל בלולב למה אמרי' דגם עשייתו כלומר תיקונו הוי מצוה כמבואר בזה"ל, וכי גם בלולב אמרי' דשם שמים חל עליו דנימא דמשום כך תקונו הוא מצוה.

ונראה לומר דגם תיקון הלולב הוי מצוה משום דגם על לולב חל הש"ש, כמו שחל ש"ש על הסוכה, דהנה בסוכה ל"ז הדס של מצוה אסור להריח בו, וכ' רש"י שם דגמרינן מסוכה דילפי' דחל ש"ש על עצי סוכה ליתסר כו', הנה מפורש ברש"י דילפי' מסוכה דש"ש חל נמי על הדס, וכתב המאירי שם דה"ה לולב וכל ד' מינים דאסורין כל שבעה משום דילפי' מסוכה דש"ש חל עליהם. הרי מבואר דחלות דשם שמים חלה על כל ד' מינים ושוב אם נימא דמשו"ה עשיית הסוכה היא מצוה

פימן לה

דיחוי במצות סוכה

פטור מלכסות, כסוה הרוח חייב לכסות כו' והוינן בה וכי חזר ונתגלה אמאי חייב לכסות הואיל ואידחי אידחי. ואמר רב פפא זאת אומרת אין דחוי אצל מצות, דרב פפא גופא מיבעיא ליה לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דילמא ספוקי מספקא ליה כו'. וברש"י שם: יש דחוי אצל מצוות, כלומר תורת דחוי אצל מצות כשם שנהגת אצל קרבנות שאם נראה ונדחה משנשחטה אמרת ידחה דתו לא הדר חזי, הכא נמי הואיל ונדחה כשנקטם תו לא הדר מיחזי בעליית תמרה והשתא לא דייק בין דחוי מעיקרא לנראה ונדחה, דהאי דנקטם מעיו"ט לא נראה מעולם עיי"ש.

ב"ה.

כבוד יד"נ חביבי הגאון ר"ל גורוויץ שליט"א.
ראש ישיבת געטסהד, אנגלי'.

מכתבו קבלתי ושמחתי לשמוע משלומו הטוב...
והגני בזה בתשובה על מכתבו, בו הערני בד' הגמ' סוכה, ל"ג. וזה החלי.

סוכה ל"ג. בעי רבי ירמי' נקטם ראשו מערב יו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו, יש דחוי אצל מצות או לא, ותפשוט ליה מהא דתנן, כסוה ונתגלה